

Utrechts Landschap

Herstel van een kronkelwaard

De ontwikkeling van kruiden- en faunarijke graslanden op voormalige landbouwgrond gaat soms erg traag. Zelfs na decennia verschrallingsbeheer, door maaien en afvoeren, kan vegetatie nog steeds soortenarm zijn. Die situatie doet zich voor op een aantal graslandpercelen bij de Lage Grond, ten westen van Zeist. Vijftien jaar verschrallingsbeheer is hier nog niet zichtbaar aan de vegetatie. Dat wordt vooral veroorzaakt door hoge fosfaatgehalten, zo blijkt uit chemisch bodemonderzoek van B-WARE, een spin-off van de Radboud Universiteit. Dat laat zien dat doorgaan met het huidige beheer pas na 55 tot 100 jaar zal resulteren in een bodem die voldoende verschralld is voor soortenrijke graslandvegetaties zoals glanshaverhooiland. De Bosgroep Midden Nederland voerde op de percelen een beknopte LESA (Landschap Ecologische Systeem Analyse) uit. In het

gebied zijn afwisselend ruggen en geulen aanwezig die onderdeel zijn van een fossiele kronkelwaard, ontstaan onder invloed van een voormalige loop van de Rijn. Het reliëf is echter genivelleerd doordat er in voorgaande eeuwen stadsvuil is opgebracht als leeflaag. Uit bodemonderzoek blijkt de plaatselijk kalkrijke ondergrond kansen te bieden voor de ontwikkeling van basenminnende vegetaties. De overgang naar kalkrijke omstandigheden valt hier vaak samen met de overgang van klei naar zand en staat onder invloed van grondwater uit de Utrechts Heuvelrug. Dankzij de LESA zijn de meest kansrijke locaties in beeld gekomen voor basenminnende vegetaties. Er is een inrichtingsplan opgesteld, waarbij in de geulen door ontgronding dotterbloemhooiland en poelen worden ontwikkeld en op de

ruggen een 'rijker' bostype met geleidelijke overgangen (essen-lepenbos). Afgewisseld met hoogstamboomgaarden en een natuurakker ontstaat een waardevolle stapsteen in de ecologische verbindingzone binnen het Kromme Rijngebied.

Markus Feijen

Ecoloog, Utrechts Landschap

Kansen voor de basenminnende dotterbloem
(Foto: Koos Dijksterhuis)

Limburgs Landschap

Klimaatverandering bemoeilijkt herstel zinkflora

Bij de Belgische dorpen Plombières en La Calamine werd jarenlang zink en lood gewonnen. Door overstromingen werd restmateriaal van de mijnen afgezet bij Cottessen in het Limburgse Geuldal. Die 'verontreiniging' met zware metalen zorgt voor een typische en zeldzame plantengroei van soorten als zinkboerenkers, zink Engels gras, zinkschapengras en zinkviooltje. Die soorten en daarmee dit prioritaire Natura 2000 habitatype staan echter zwaar onder druk. Het water van de Geul bevat tegenwoordig veel andere voedingsstoffen, vooral afkomstig uit de landbouw. Die verrijken de bodem en stimuleren snelgroeiende grassoorten, waardoor de typische zinkflora verdwijnt. Er is uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar herstelmogelijkheden voor zinkflora op plekken met veel zware metalen, weinig

voedingsstoffen en vooral ook weinig calcium. In 2020 is een aantal geschikte plekken ondiep geplagd waarna maaisel met doelsoorten is aangebracht uit het Belgische Wallonië. Klimaatverandering met meer en vooral ook heftige zomerse plensbuien, inclusief de daarbij behorende

Zinkboerenkers en zinkviooltje.
(Foto: Henk Heijligers)

extra overstromingen en de aanvoer van voedselrijke grond, maakt herstel bijzonder lastig. Het jaar 2021 was nat. Maaisel werd weggespoeld en de sterke groei van grassoorten als kropbaar hinderden de ontwikkeling van de gewenste zinkflora. Helaas dus vooralsnog geen succesvol herstel. Het is de vraag of we dit in de huidige tijd nog met beheer kunnen oplossen, los nog van de hoge kosten voor de afvoer van de met zware metalen vervuilde grond. De toekomst zal leren of door klimaatverandering het doel valt voor de Nederlandse zinkflora.

Henk Heijligers

medewerker communicatie Het Limburgs Landschap

Arjan Ovaa

ecoloog Het Limburgs Landschap